

*Αιμιλία Παπάζογλου**

Από τις μέχρι τώρα εισηγήσεις έγινε εμφανές ότι, για την ανάπτυξη μιας διαβαλκανικής συνεργασίας στα πλαίσια των νέων κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών δεδομένων, που έχουν διαμορφωθεί στις χώρες της Βαλκανικής, του πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού, είναι αναγκαία η δημιουργία ενός νέου θεσμικού πλαισίου, επί του οποίου θα στηριχθεί η συνεργασία αυτή, με στόχο την οικονομική ανάπτυξη των χωρών αυτών.

Παρακολουθώντας, όμως, τις εξελίξεις που ακολούθησαν μετά την αλλαγή των καθεστώτων στις χώρες αυτές, δημιουργείται έντονος προβληματισμός σχετικά με τις δυσχέρειες που προκύπτουν κατά την εφαρμογή των κανόνων ενός ακραίου φιλελευθερισμού, τόσο στην οικονομική τους, όσο και στην πολιτική και κοινωνική τους ζωή.

Στο οικονομικό επίπεδο, ο άκρατος νεοφιλελευθερισμός εκδηλώνεται με την αποδυνάμωση του οικονομικού ρόλου του Κράτους (αποκρατικοποιήσεις, κατάργηση του κρατικού παρεμβατισμού στην αγορά κ.λ.π.), την υποβάθμιση της εργασίας, καθώς και την αποικοδόμηση του Κοινωνικού Κράτους (εγκατάλειψη της πολιτικής της πλήρους απασχόλησης, περιορισμός των δαπανών για την ανεργία, τη μαζική ακύρωση των κοινωνικών δικαιωμάτων και ελευθεριών).

Γίνεται, λοιπόν, προσπάθεια οι χώρες αυτές να προσαρμόσουν και να εναρμονίσουν τις κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές και πολιτιστικές τους σχέσεις, σύμφωνα με τα δυτικά πρότυπα, υιοθετώντας οικονομικές θεωρίες και θεσμικά πλαίσια, που - στην ουσία τους - οδηγούν σε οπισθοδρόμηση από άποψη κοινωνικών θεσμών και κατακτήσεων, ενώ ταυτόχρονα τους δημιουργούν σύγχυση, που έχει σχέση με τις διαφορετικές αντιλήψεις των κοινωνιών αυτών πάνω σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής.

Πρέπει, λοιπόν, να υπάρξει ένας συγκεκριασμός των αντιλήψεων αυτών που ισχύουν μέχρι τώρα και των καινούργιων που υιοθετούνται για τη δημιουργία μιας κοινωνίας που θα στηρίζεται μεν σε νέες οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές βάσεις, αλλά θα είναι ο στόχος, η επιθυμητή. Γιατί είναι λάθος να πιστεύουμε ότι, ψηφίζοντας κάποιους νόμους, είναι αρκετό για να έχουν οι χώρες αυτές ανεπτυγμένη καπιταλιστική οικονομία με ό,τι βέβαια αυτό συνεπάγεται.

Μέχρι τώρα στις χώρες αυτές μιλούσαμε για κρατική ιδιοκτησία, κρατικά μέσα παραγωγής. Τώρα γίνεται λόγος για ιδιωτικοποίηση. Πως θα γίνει; Ποια προβλέπονται να είναι τα όριά της; Θα επεκταθεί και σε βασικούς τομείς της παραγωγής; Πως θα αντιμετωπισθούν οι συνέπειές της; Κάποιες απαντήσεις

* Επιστ. Συνεργάτης στο Πάντειο Πανεπιστήμιο.

βέβαια δόθηκαν από τον Καθηγητή κ. Josef Okolski από την Πολωνία που πολύ εύστοχα έθιξε το θέμα.

Το 1993 η Βουλή της Σερβίας κατάργησε τους νόμους που έχουν σχέση με την αυτοδιαχείριση και τη συμμετοχή των εργαζομένων να αποφασίζουν μόνοι τους για πράγματα που τους αφορούν στη δουλειά και στη ζωή τους, γιατί θεωρήθηκαν ως η αιτία όλων των δεινών της χώρας.

Σε αντικατάστασή τους εισήχθη το αστικό σύστημα, στο οποίο δεν ισχύει η συμμετοχή των εργαζομένων, με συνέπεια η χώρα να παραδοθεί στο σύστημα της ελεύθερης αγοράς, ως αυτό να ήταν η πανάκεια που λύνει όλα τα προβλήματα της οικονομίας, πολύ δε περισσότερο που το άνοιγμα της αγοράς και η προσέλκυση επενδυτών - κεφαλαίων θα μπορούσε να γίνει και με την ισχύ του νόμου για την αυτοδιαχείριση.

Εξάλλου, πρώτοι οι θεωρητικοί του συστήματος αυτού υποστήριξαν ότι αυτό οδηγεί στην αποδυνάμωση της κεντρικής εξουσίας, δηλαδή του κράτους, άρα και στο λιγότερο κράτος.

Με την κατάργηση του νόμου για την αυτοδιαχείριση πολλά δικαιώματα των εργαζομένων έπαψαν να ισχύουν. Πως το δέχθηκαν αυτό; Υπήρξαν αντιδράσεις; Αποψη μου είναι ότι η επιστροφή των κοινωνιών αυτών στο αστικο-καπιταλιστικό σύστημα και η χωρίς προηγούμενη σκέψη απάρνηση των όσων θετικών είχαν επιτευχθεί μέχρι τότε, έγινε χωρίς επίγνωση των συνεπειών.

Οι συνέπειες βέβαια έχουν τώρα εμφανιστεί σε όλους τους τομείς της ζωής και αυτές περισσότερο τις υφίστανται οι εργαζόμενοι και ο λαός γενικά, και όχι αυτοί που με ελαφριά την καρδιά αποφάσισαν αυτές τις αλλαγές κάτω από το γενικότερο κλίμα απάρνησης οτιδήποτε σοσιαλιστικού είχε επικρατήσει.

Ακόμη και στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης, του ανεπτυγμένου καπιταλισμού, βλέπουμε εμφανή τα σημάδια μιας συνεχούς αποικοδόμησης και αστάθειας των εργασιακών σχέσεων, του κράτους πρόνοιας, των κοινωνικών δικαιωμάτων γενικότερα, στο όνομα μιας αμφίβολης οικονομικής ανάπτυξης (αλήθεια για ποιους; μήπως για τους άνεργους που συνεχώς αυξάνονται;). Σταθερή είναι μόνο η υπεροχή του πολυεθνικού κεφαλαίου έναντι του κρατικού - εθνικού κεφαλαίου, το οποίο δεν μπορεί να ανταγωνιστεί τους σύγχρονους πολυεθνικούς ή πολυκλαδικούς οικονομικούς κολοσσούς.

Έτσι, πιστεύω, ότι στα πλαίσια αυτής της διαβαλκανικής νομικής συνεργασίας με σκοπό την αλληλοϋποστήριξη για την εξεύρεση κεφαλαίων και επενδύσεων που θα βοηθήσουν τις χώρες της Βαλκανικής στην οικονομική τους ανάπτυξη, με στόχο να ξεπεράσουν τα σημερινά τους προβλήματα, θα πρέπει να αναπτυχθούν και άλλες παράμετροι, που στόχο θα έχουν και την ανάπτυξη των κοινωνικών, πολιτικών και πολιτιστικών σχέσεων των χωρών για τη δημιουργία ανθρωπινότερων και δικαιότερων συνθηκών διαβίωσης, μέσα στα πλαίσια του δημοκρατικού συστήματος για τα ευρύτερα λαϊκά στρώματα, που θα πρέπει να προστατευθούν από την επέλαση των ιδεών της Νέας Παγκόσμιας Τάξης.